

Περίληψη της ομιλίας
του βουλευτή Κώστα Σημίτη

1. Δύο προκλήσεις για την ελληνική κοινωνία

Η ελληνική κοινωνία μέσα στη δεκαετία που διανύουμε πρέπει να βρει απαντήσεις σε δύο προκλήσεις:

-το δημοκρατικό, που συνεπάγεται την μεγάλη αύξηση απαιτήσεων στο σύστημα συντάξεων, αλλά και στο σύστημα υγείας.

-στην ανοικοδόμηση ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας. Οι διαρθρωτικές αλλαγές που προωθούνται στον οικονομικό τομέα αναβαθμίζουν την ανάγκη ενός κοινωνικού δικτύου ασφάλειας.

Οι προκλήσεις αυτές απαιτούν μια συνολική νέα θεώρηση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης. Ένα νέο Σύστημα.

2. Η κυβερνητική πρόταση: αναπαλάωση του ισχύοντος συστήματος

Η κυβερνητική πρόταση έχει τρεις πλευρές:

1. Την παράταση του χρόνου ζωής του ισχύοντος συστήματος χωρίς δομικές αλλαγές. Ο εισπρακτικός χαρακτήρας του νομοσχεδίου συνίσταται στην αναζωογόνηση της παλυδιάσπασης της κοινωνικής ασφάλισης μέσω της εξεύρεσης νέων πόρων για τα ταμεία (σε βάρος της οικονομίας γενικότερα). Η κυβέρνηση θα επισυμύσει την επιστροφή στην κατάσταση της δεκαετίας του 60 και του 70, όταν η κοινωνική αλληλεγγύη περιοριζόταν στα όρια κάθε επαγγελματικής ομάδας.

2. Τη μείωση μέχρι εκμηδενισμού του κοινωνικού ρόλου της ασφάλισης, χωρίς όμως να σχεδιαστεί κάποια αντικατάσταση των κοινωνικών λειτουργιών που κατασχούνται. Σαν παράδειγμα το "νέο" σύστημα κατασχέει την κατώτατη σύνταξη (η κατώτατη που προβλέπεται είναι περίπου στο ήμισυ των ορίων της φτώχειας), αλλά ακόμη και την αλληλεγγύη των κλάσεων, που ήταν βασικό χαρακτηριστικό του συστήματος του ΙΚΑ από της έναρξης λειτουργίας του.

3. Τη μερική διατήρηση ειδικών ρυθμίσεων όπως αυτές για τους κοινωνικούς πόρους, με στόχο τις πελατειακές εξουσίες και πολιτική στήριξη σε βάρος της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η κυβερνητική πρόταση όμως αγνοεί ότι οι δυσλειτουργίες του ισχύοντος κλαδικού συστήματος ευθύνονται για τη σημερινή κατάσταση του ασφαλιστικού συστήματος: Το ισχύον σύστημα κατάφερε να φτάσει στο χείλος του χρεώματος χωρίς την ύπαρξη (σοβαρού) δημοκρατικού προβλήματος.

Πως το ίδιο σύστημα θα αντιμετωπίσει το πρόσθετο βάρος του δημοκρατικού των επόμενων δύο δεκαετιών;

3. Ένα νέο σύστημα με κοινωνικό πρόσωπο

Η αντιμετώπιση του δημογραφικού απαιτεί ενιαίο προγραμματισμό και τη συστράτευση όλων των πόρων και δυνατοτήτων της κοινωνίας μας, είτε αυτοί είναι δημόσιοι, είτε ιδιωτικοί. Απαιτείται ένα σύστημα που να ορίζει σαφώς τους ρόλους της κοινωνικής πρόνοιας, της κοινωνικής ασφάλισης, αλλά και της ιδιωτικής ασφάλισης έτσι ώστε να λειτουργούν συμπληρωματικά (και όχι ανταγωνιστικά).

Ένα τέτοιο σύστημα ευρέως δοκιμασμένο σε πολλές αναπτυγμένες χώρες είναι το σύστημα συντάξεων τριών επιπέδων, το σύστημα των "τοιών στυλοβατών της ασφάλισης". Ο κάθε πολίτης θα δικαιούται σύνταξη από τρεις πηγές:

Πρώτο, μια ενιαία, "εθνική" σύνταξη, χρηματοδοτούμενη από το κράτος. Η σύνταξη αυτή θα δίδεται με τη συμπλήρωση του 65ου έτους και θα κυμαίνεται ανάλογα με τις αντικειμενικές κοινωνικές ανάγκες του συνταξιοδοτούμενου. Έτσι η κρατική κοινωνική παρέμβαση θα επικεντρώνεται εκεί όπου υπάρχει πραγματική κοινωνική ανάγκη.

Δεύτερο, μια σύνταξη αναλογική του εισοδήματος, χρηματοδοτούμενη από εισφορές. Ο φορέας που θα δίνει τη σύνταξη αυτή μπορεί να αποτελεί μετεξέλιξη του ΙΚΑ. Το όριο ηλικίας μπορεί να καθίσει από τα σημερινά επίπεδα, αυξανόμενο σταδιακά ως την εξομοίωσή του με το όριο για την εθνική σύνταξη.

Τρίτο, μια "κλαδική" σύνταξη που θα χορηγείται από φορείς που θα προσομοιάζουν με τα σημερινά επικοινωνικά ή κλαδικά ταμεία, αλλά τα οποία θα μπορούν να διαμορφώσουν σχήματα που κρίνονται αναγκαία. Έτσι κλάδοι εργαζομένων μπορούν να συμφωνούν με τους εργοδότες τους ακόμη και τη συνέχιση των ισχυόντων προϋποθέσεων συνταξιοδότησης, ορίων ηλικίας κλπ.

Το τρίτο επίπεδο συντάξεων θα επωμιστεί το κύριο βάρος της μεταβατικής περιόδου στα τελικά επίπεδα αναπλήρωσης και όρια ηλικίας που θα προκύψουν (και θα είναι προϊόν διαπραγματεύσεως μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων).

Το σύστημα των τριών βαθμίδων έχει την ευελιξία να αντιμετωπίσει τις δημογραφικές εξελίξεις και να δομολογήσει τις διαρθρωτικές αλλαγές που χρειάζονται με λιγότερους κλυδωνισμούς. Ταυτόχρονα, όμως, εξορθολογίζει και αναβαθμίζει τον κοινωνικό ρόλο των συντάξεων.